

Lyhörda möten med små patienter

Av Eva Selin

Försiktiga fniss hörs från publiken när Kokovsky energiskt städar bort bråten från mitten av scenen. Hans kompanjon Pajette försöker efter bästa förmåga hjälpa till - men det blir mest tokerier. Barnen på Astrid Lindgrens Barnsjukhus i Stockholm har fått clownbesök.

Stora delar av publiken har rullats in till lekterapiavdelningen på Astrid Lindgrens Barnsjukhus i sängar eller rullstolar. En liten pojke håller hårt i droppställningen intill stolen och något litet syskon gnyr ängsligt vid åsynen av de bägge sminkade clownerna.

Omständigheterna och miljön kring en föreställning på sjukhus är minst sagt annorlunda.

Många av barnen är dessutom så försvagade att de knappt orkar skratta, men le kan de i alla fall! Flera av barnen har säkert sett fram emot föreställningen i flera veckor och så måste de just den här dagen iväg och ta

Sebastian Melander och pappa Carl-Johan var mycket nöjda med Anne-Marie Möllers Pajette vid föreställningen på Astrid Lindgrens Barnsjukhus.

Foto: Eva Selin

Mattias Bergfors har opererat foten och ser fram mot en stunds avkoppling med Kokovsky och Pajette. Foto: Eva Selin

ett viktigt prov. Bättre då att rulla in på slutet, så att man åtminstone får se en kvart i alla fall...

Nedtonad version

- I början kändes det oerhört frustrerande att inte få de där stora reaktionerna från barnen som vi är vana vid, med gapskratt och förtjusta skrik.

Det säger Seved Bornehed, ena halvan i Clown-duon Kokovsky och Pajette, som jobbat ihop sedan 1997. Från och med förra året finns de också med i satsningen på "Kultur i vården", vilket innebär att landstinget betalar för duons föreställningar på sjukhus och servicehem.

- Det gäller att vara mycket lyhörd i mötet med den här publiken och vi har nog tonat ned oss rejält i de versioner av föreställningen som vi kör för barn på sjukhus, säger Anne-Marie Möller, alias Pajette.

För att alla ska hinna ikapp, kör Kokovsky och Pajette en längre inledning än annars när de befinner sig på sjukhus. De är också väldigt försiktiga med att dra in något barn i föreställningen. Det syns kanske inte alltid utanpå hur sjuk man är. Barn på sjukhus befinner sig i en främmande och ofta skrämmande miljö och är tillräckligt utsatta som det är. De har inte självförtroende eller ork nog att ta plats och agera som de gör när de är friska.

- Friska barn tar också helt naturligt kontakt med varandra men det gör inte barn som är sjuka, berättar Christina Ljungström, föreståndare för lekterapi vid Astrid Lindgrens Barnsjukhus.

De små patienterna är så inne i sig själva och den ovana situationen att de har svårt att ta in andra. De vet heller aldrig hur länge de ska stanna och då är det förstås svårt att skapa varaktiga vänskapsband. Enligt Christina Ljungström är en av de stora vinsterna med kultursatsningen på sjukhuset att föreställningarna också skapar en gemenskap i barngruppen. Men det största är förstås själva glädjen.

Svårt sjuka

- Vi vet ju hur svårt sjuka många av de här barnen är och så när de ligger där bleka och trötta så kan de ändå skratta, det är fantastiskt, säger Christina Ljungström.

De fyra clownerna Fjodor, Gerance, Bruno och Pajette i Glädjeverkstan besöker regelbundet barnen på onkologavdelningen vid Astrid Lindgrens Sjukhus.

Foto: Jeanette Ellsell

Innan någon kommer för att uppträda inför de här barnen har Christina och artisterna ett ordentligt samtal. Det är viktigt att skapa förståelse för barnens utsatta situation.

- Man får inte vara för högljudd eller tränga sig på, det kan bli ett oerhört stressmoment för de här barnen.

Glädjeverkstan

Genom föreningen "Glädjeverkstan" kan Pajette och clownkollegorna Gerance/Eva Riepe, Bruno/Magnus Lundblad och Fjodor/Niklas Lindgren också regelbundet besöka de cancersjuka barnen på Astrid Lindgrens onkologavdelning. Den verksamheten står utanför de program som erbjuds via "Kultur i Vården", men har hittills ändå finansierats via bidrag från Stockholms läns kulturnämnd.

- Jag var väldigt rädd inför vad jag skulle möta vid vårt första besök, men livsglädjen och värmen hos de här barnen ger oss otroligt mycket, förklarar Pajette.

Vid besöken på onkologen ges ingen föreställning. Här handlar det om att se varje enskilt barn och skapa ett möte. Någon kanske är alltför trött och då lämnar clownerna en ballong eller blåser en såpbubbla. För någon annan kanske man gör ett trolleritrick eller inleder en dialog med gosedjuret. Clownerna för noggranna anteckningar så att varje barn får besök enligt sina önskemål. Kanske var det ett annorlunda pippljud som lockade till skratt i dialogen förra gången- då pips det igen vid nästa möte och så skapas igenkännandets glädje i trygg kontinuitet.

- Om någon är rädd och otrygg går vi mycket varligt fram, genom att själva visa oss väldigt blyga.

Att känna in stämningen och vara extremt lyhörd är livsviktigt vid de här besöken. Naturligtvis eftersträvar man först och främst att ge barnen skratt och glädje som kan lysa upp och skapa lite extra ork. Men också personalen och föräldrarna mår bra av clownernas be-

sök. För de som i sin dagliga yrkesgärning tar hand om och vårdar små patienter, är det bra att få se dem som vanliga glada barn emellanåt.

- För föräldrar men också för syskon innebär vi en avlastning. De befinner sig i en extrem stressituation, de är utvakade och oroliga och rör sig i en onaturlig miljö, då är det en oerhörd befrielse att plötsligt få se sin lilla dotter eller sin storebror skratta igen!

Men trots att arbetet hos barnen på onkologavdelningen onekligen är givande och viktigt så är det också tungt ibland. Vid nästa besök är det inte helt säkert att den lilla flickan som log så tappert när clownen trollade såpbubblan till en vacker glaskula längre finns kvar i jordelivet.

- Vi har ett mycket bra samarbete med psykologen på avdelningen, där vi ofta får råd när vi funderar över hur vi ska bete oss i mötet med något enskilt barn. Där kan vi också få stöd när livet inte alltid far fram som det borde med de här barnen!